

УДК 338.432:[631.146.6+658.153]

ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

І.М. Назаренко, к.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Назаренко І.М. Діагностика в системі менеджменту суб'єктів агробізнесу.

У статті обґрунтовано актуальність діагностики в сучасних умовах господарювання. Виокремлено чинники, які створюють підґрунтя для наукового осмислення необхідності зміни підходів до аналізу результатів діяльності підприємства та оцінки ресурсного потенціалу. Досліджено підходи до інтерпретації категорії «діагностика». Висвітлено підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до трактування сутності економічної категорії «діагностика», проаналізовано чинники, що впливають на різне тлумачення досліджуваної дефініції. Розглянуто принципи та функції діагностики. Проведено порівняльний аналіз фінансової діагностики з фінансовим аналізом. Досліджено місце діагностики в системі менеджменту. Доведено необхідність обов'язкового проведення діагностики з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Визначено місце діагностики капіталу в менеджменті суб'єктів агробізнесу.

Ключові слова: діагностика, аналіз, капітал, менеджмент, підприємство

Назаренко И.Н. Диагностика в системе менеджмента субъектов агробизнеса.

В статье обоснована актуальность диагностики в современных условиях ведения хозяйства. Выделены факторы, которые создают почву для научного осмысления необходимости изменения подходов к анализу результатов деятельности предприятия и оценки ресурсного потенциала. Исследованы подходы к интерпретации категории «диагностика». Отражены подходы отечественных и зарубежных ученых к трактовке сущности экономической категории «диагностика», проанализированы факторы, которые влияют на разное толкование исследуемой дефиниции. Рассмотрены принципы и функции диагностики. Проведен сравнительный анализ финансовой диагностики с финансовым анализом. Исследовано место диагностики в системе менеджмента. Доказана необходимость обязательного проведения диагностики с целью принятия эффективных управленческих решений. Определено место диагностики капитала в менеджменте субъектов агробизнеса.

Ключевые слова: инновационный процесс, инновационная продукция, методы прогнозирования сбыта, экспертные оценки, диффузия инноваций

Nazarenko I.M. Diagnostics in the management system of agribusiness entities.

In the article the diagnostic relevance in the current economic conditions. Thesis there is determined the factors that form the basis for the scientific understanding of the need to change approaches to the analysis of the results of the company and assessment of resource potential. Researched approaches to the interpretation of the category «diagnosis». Deals with the approaches of domestic and foreign scientists to the interpretation of the essence economic categories «diagnosis», analyzes the factors that influence the different interpretation of the study definition. Principles and functions of diagnostics are considered. A comparative analysis of financial diagnostics of financial analysis. Researched place diagnostics system management. The necessity of compulsory diagnosis in order to take effective management decisions. The place capital in diagnostic management of agribusiness.

Keywords: diagnosis, analysis, capital, management, enterprise

Трансформаційні процеси економічної системи створили підґрунтя для наукового осмислення необхідності зміни підходів до аналізу результатів діяльності підприємства та оцінки ресурсного потенціалу. Актуальності набуває теоретичне обґрунтування нового системного підходу до дослідження ключових фінансових індикаторів та встановлення їх взаємозв'язку як з внутрішніми фінансовими та нефінансовими детермінантами, так і зовнішніми. Дані чинники обумовлюють необхідність використання діагностики в якості домінуючого інструментарію менеджменту для комплексного вивчення фінансово-господарської діяльності з метою формування інформаційного масиву проблематичних напрямків їх вирішення, обґрунтування пріоритетних управлінських рішень для прогнозування майбутніх перспектив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблему сутності та призначення діагностики в менеджменті підприємств ґрунтовно досліджували О.О. Гетьман, Т.А. Городня, Т.О. Загорна, Т.Ф. Косянчук, О.Є. Кузьмін, В.В. Лук'янова, Н.І. Майорова, О.Г. Мельник, І.П. Мойсеєнко, Є.М. Сич, Т.В. Хотько, В.М. Шаповал, В.В. Швид та ін.

Відаючи належне науковим дослідженням вітчизняних та зарубіжних вчених зазначимо, що динамічні зміни економічного середовища, глобальні трансформаційні процеси сприяють постійному утворенню та існуванню об'єктивних чинників, проблем, які потребують комплексного, поглибленого дослідження.

Метою статті є аналіз інтерпретації категорії «діагностика», дослідження її видів та визначення взаємозв'язку фінансової діагностики з менеджментом суб'єктів агробізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження

В сучасних умовах господарювання питання діагностики діяльності підприємств набуває особливо важливого значення. Знання стану справ підприємницької діяльності важливе як для управлінського апарату суб'єкта господарювання, так і для його акціонерів, банківських установ та інших зацікавлених осіб [7]. Адже, діагностика – це встановлення і вивчення характеристик, факторів, які характеризують стан об'єкта з метою визначення можливих відхилень, причин їх виникнення й ліквідації основних порушень в його нормальному функціонуванні [12].

Термін «діагностика» вперше з'явився в медицині. Грецькою мовою термін «діагноз» означає «точно розпізнати, досліджувати, скласти думку» [6].

Еволюційний шлях розвитку даної категорії досить тривалий. Аналізуючи розвиток діагностики в економічній сфері, доцільно зазначити, що І.М. Сироежкін (1980-1985 рр.) одним з перших обґрунтував нові підходи при вивченні економіки підприємств та запропонував прикладні методи аналізу для різних господарюючих суб'єктів. Югославський вчений Д. Стоянович запропонував порівняльний аналіз економічної діагностики на основі матриці зростання показників та вирішення задач у сфері прогнозування економічної діагностики. М.І. Баканов та О.Д. Шеремет вперше запропонували використовувати термін «діагностика» в економічній науці. У 1995 р. професор Гарвардської школи бізнесу В. Каплан звернув увагу на необхідність впровадження заходів, які сприяють підвищенню якості продукції, конкурентоспроможності, гнучкості, надійності та ефективності виробництва, пов'язаних з діагностикою функціонування підприємства [2].

Є.М. Сич, Т.В. Хотько акцентують увагу, що поняття «діагностика» раніше, в економічному значенні, вживалося здебільшого як синонім дослідження, вивчення чинників впливу на підприємницьку діяльність [15].

Т.О. Загородня під діагностикою розуміє функцію, яка через інформацію пов'язує дослідників з ринками, споживачами, конкурентами, зі всіма елементами зовнішнього середовища та безпосереднього оточення. Методи діагностичного дослідження пов'язані з прийняттям рішень у всіх аспектах управлінської діяльності. Вони знижують рівень невизначеності і стосуються всіх елементів підприємства, його зовнішнього середовища в тих напрямках, які формують основу зростання прибутковості за рахунок збільшення частки продажів конкретного продукту на обраному ринку [4].

Неоднозначність в трактуванні досліджуваної дефініції сформувалася в наукових доробках О.Є. Кузьміної та О.Г. Мельник. Вчені вважають, що діагностика – поняття, яке характеризується просторовими, часовими, об'єктивними та параметричними властивостями, оскільки йдеться про оцінювання певного об'єкта за конкретний період у відповідних просторових умовах за визначеними критеріями оптимальності [10].

Заслугує на увагу визначення діагностики, як оцінки достовірності поточного фінансового обліку та звітності, база для висунення гіпотез про закономірності і можливий нестійкий фінансово-економічний стан. Діагностика дозволяє виявляти причинно-наслідкові зв'язки в дисфункціях менеджменту, а потім переходити до побудови пояснювальної і прогнозної моделей функціонування і розвитку підприємства,

здійснюючи при цьому попередження його банкрутства [16].

В науково-практичній сфері існує значна кількість підходів до виокремлення видів діагностики (економічна, фінансова, конкурентоспроможності, екологічна, виробничого потенціалу, економічної безпеки, ринкової цінності підприємства).

Враховуючи тематику дослідження (діагностика капіталу), доцільно увагу акцентувати на економічній та фінансовій діагностиці.

Сукупність методів якісного і кількісного аналізу, методів прогнозування й оцінки ефективності використання ресурсів підприємства для досягнення цілей розвитку бізнесу з урахуванням зовнішніх обмежень у рамках стратегічної зони господарювання представляє економічна діагностика [4].

Взагалі, в економічній літературі в даний час існує два основних підходи до визначення поняття «економічна діагностика». Згідно першого підходу, під економічною діагностикою розуміється ретроспективне, оперативне і перспективне комплексне дослідження об'єкта на предмет розробки економічної політики. При цьому основною метою проведення економічної діагностики є виявлення найбільш важливих проблем і пріоритетів розвитку об'єкта дослідження та розробка програми довгострокових і короткострокових заходів, що дозволяють поліпшити стан і ефективність функціонування даного об'єкта. Згідно другого підходу, під економічною діагностикою розуміється один з видів аналізу, що представляє собою спосіб встановлення характеру порушень нормального ходу економічних процесів на основі типових ознак, характерних для даного порушення. При цьому знання даних ознак дозволяє швидко і точно встановити характер порушень, не проводячи безпосередніх змін [17].

Г.М. Сидоренко-Мельник вважає неправомірним ототожнення термінів «діагностика» та «аналіз». Процес аналізу взагалі є процедурою уявного, а нерідко й реального поділу об'єкту чи явища на частини. В абстракції використання пізнавальних процедур і способів їх реалізації, аналіз виступає в різних формах, будучи часто синонімом дослідження як в природних, так і суспільних науках (хімічний аналіз, математичний аналіз і т.д.), тоді як діагностика – це процес ідентифікації стану, встановлення діагнозу і прийняття рішення щодо заходів, яких необхідно вжити для підтримки об'єкта в належному робочому стані [14].

Відмінність діагностики від аналізу також полягає в масштабності (діагностика є більш всеохоплюючою, а економічний аналіз характеризується значно вузькою спрямованістю), інформаційному забезпеченні (економічний аналіз, як правило, ґрунтується на обліковій інформації, а діагностика використовує ще й дані спеціальних досліджень), результаті (метою

економічного аналізу є виявлення ознак ситуації, метою діагностики – формування структурованої інформаційної бази та виокремлення напрямків вирішення конкретних проблем) тощо. Крім того, економічний аналіз за своєю сутністю передбачає структурне розкладання окремих показників діяльності із загальних складових з метою їхнього подальшого ретельного вивчення. Діагностика, хоча й ґрунтується на оцінюванні системи показників, все ж таки має на меті їхню інтеграцію, синтез з метою цілісного вивчення стану об'єкта. З огляду на вищезазначене, економічний аналіз слід розглядати як один із методів діагностики поряд із техніко-технологічним, майновим, функціонально-вартісними різновидами аналізу [10].

Доцільно акцентувати увагу, що аналіз визначає кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми. Діагностика – це агрегований синтетичний висновок про стан досліджуваного об'єкта, який здійснюється на основі різної аналітичної інформації, її синтезу та зіставлення. Основна відмінність діагностики (економічної) від аналізу полягає в її цільовій спрямованості та виявленні відхилень від норми. При цьому сукупність операцій, які локалізують причини відхилень об'єкта від нормального функціонування, називається функціональною діагностикою, а ту, що визначає відхилення параметрів об'єкта від заданої норми, – параметричною діагностикою [4]. Також відмінною рисою діагностики від економічного аналізу є методологічна основа (при економічному аналізі – індивідуальна; при діагностиці – комплексні методи) [1].

Французький економіст Б. Колаас вважає, що займатися діагностикою – значить розглядати в динаміці симптоми явищ, які можуть затримати процес досягнення поставлених цілей і вирішення завдань, наразити на небезпеку заплановану діяльність. Це передбачає коригувальні рішення, перегляд цілей і прогнозів. Знання ознаки (симптому) дозволяє швидко і досить точно встановити характер порушень, не виконуючи безпосередніх вимірів, тобто без дій, що потребують додаткового часу і коштів [4].

Діагностика передбачає формування певної систематизованої, структурованої інформації, яка надалі творить базу для ухвалення й оптимізації управлінських рішень [10]. Метою проведення діагностики господарської діяльності підприємств також є оптимізація та підвищення прозорості менеджменту, бізнес-процесів виробництва, реалізації і т.д. [3].

Діагностика діяльності підприємства заснована на комплексному вивченні процесів і результатів економічного розвитку підприємства, виявленні основних причинно-наслідкових зв'язків. Однією з основних задач діагностики діяльності організації вважається виявлення змін у стані об'єкта в просторово-часовому аспекті [8].

Доцільно наголосити, що в практичній діяльності для вищого керівництва і власників

підприємства діагностика є засобом отримання достовірної якісної інформації про його реальні можливості на початковій стадії економічної кризи і основою для введення в дію особливих методів, механізмів менеджменту. Спираючись на результати діагностичних і превентивних досліджень різних сторін діяльності підприємства, менеджери та власники мають можливість розпочати моделювання рефлексивної моделі антикризового управління власним підприємством [16].

Важливість здійснення діагностики, як методу дослідження, визначається її необхідністю у розробці та реалізації стратегії розвитку підприємства та реалізації ефективного менеджменту. Будучи складовою управлінського процесу, економічна діагностика необхідна для оцінки привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора, визначення його позиції у національних та інших рейтингах. Діагностика дозволяє виявити резерви і можливості, сильні і слабкі сторони підприємства, визначити напрямки адаптації внутрішніх можливостей організації до змін умов зовнішнього середовища. Необхідність діагностики визначається зміною парадигми управління в трансформаційних умовах, тобто переходом від виробничої до маркетингової орієнтації, від оперативного до стратегічного управління. В сучасних умовах, коли підприємство обмежене у можливостях розширення ресурсного потенціалу, аналіз внутрішніх можливостей і ресурсів повинен стати відправною точкою розробки стратегії підприємства і планування його діяльності [7].

Забезпечення ефективної діагностики діяльності підприємства повинно базуватися на застосуванні системного підходу, що дозволяє врахувати усі задіяні в даний процес елементи, взаємозв'язки та взаємодію між ними, підвищити результативність внаслідок системних властивостей. Системний підхід базується на загальній теорії систем, його основу складає система як сукупність підсистем, елементів, компонентів, що формують у взаємодії та взаємозв'язках нову цілісність та якість. Водночас системний підхід передбачає врахування максимальної сукупності істотних складових системи, що надалі визначають її характер, тип, розвиток [11].

Система процесно-структурованого менеджменту є надзвичайно складною, багаторівневою та інтегральною, що зумовлює значний спектр параметрів її функціонування і розвитку. Водночас, незалежно від масштабів, обсягів та об'єктності система процесно-структурованого менеджменту налічує перелік невід'ємних елементів, зокрема: керуючу та керовану систему, процес менеджменту (функції менеджменту, методи менеджменту, управлінські рішення, комунікації) тощо. У межах елементів цієї системи фігурує діагностика [9].

Діагностика є вихідним пунктом прогнозу розвитку підприємства, засобом отримання

інформації про його реальні можливості. Вона дозволяє виявити проблеми на початковій стадії економічної кризи, виявляти причинно-наслідкові зв'язки виникнення кризових явищ, а потім перейти до побудови прогнозової моделі функціонування і розвитку організації, здійснюючи при цьому попередження банкрутства. Проведення діагностики дозволяє вирішити три взаємопов'язані завдання: розпізнавання стадії кризи, усунення причин, що перешкоджають оздоровленню, і застосування антикризових заходів [5].

Т.О. Загорна вважає, що діагностика – це функція, яка через інформацію пов'язує дослідника з ринками, споживачами, конкурентами, зі всіма елементами зовнішнього середовища та безпосереднього оточення. Методи діагностичного дослідження пов'язані з прийняттям рішень у всіх аспектах управлінської діяльності. Вони знижують рівень невизначеності і стосуються всіх елементів підприємства, його зовнішнього середовища в тих напрямках, які формують основу зростання прибутковості за рахунок збільшення частки продажів конкретного продукту на обраному ринку [4].

Діагностика не здійснюється заради процесу, вона спрямована на досягнення та виконання властивих їй функцій, реалізацію певних видів діяльності. Чітке виокремлення та систематизація діагностичних функцій відсутні [10].

Аналіз економічної літератури дає підстави констатувати, що чітке виокремлення функцій діагностики на сьогодні відсутнє.

Колектив авторів О.С. Кузьмін, О.Г. Мельник виокремлюють наступні функції економічної діагностики, які можна застосувати і до фінансової діагностики:

1) інформаційна – передбачає перманентний або систематичний збір інформації про всі сфери функціонування підприємства з різних джерел (даних бухгалтерського, податкового, управлінського, статистичного обліку, внаслідок спеціально виконаних досліджень, даних аудиторських, консалтингових, юридичних агентств тощо), її систематизацію, пріоритизацію та перевірку на достовірність;

2) аналітична – деталізує виробничо-господарську діяльність підприємства за складовими (центрами відповідальності, видами діяльності, показниками, працівниками та ін.), залежно від аналітичних цілей;

3) ідентифікація – ідентифікація існуючого поточного стану функціонування підприємства, а також ретроспективного та перспективного станів (встановлення характерних ознак, визначення переваг і недоліків, шансів та загроз функціонування);

4) попереджувальна – покликана виявити потенційні ризики й розробити перелік заходів уникнення, запобігання та боротьби з ними;

5) антикризова – передбачає розроблення заходів протидії аномальним кризовим явищам внутрішнього й зовнішнього середовища у

поточному періоді та запобігання виникненню потенційних кризових явищ у майбутньому;

6) регульовальна – усунення виявлених недоліків, відхилень, вирішення існуючих проблем;

7) спрямувальна – розробка заходів, що ґрунтуються на отриманих результатах діагностики та спрямовуються на поліпшення стану об'єкта дослідження;

8) симптоматична – виявляє й інтерпретує «симптоми» існуючого стану підприємства, визначає, наскільки стан позитивний, негативний, критичний;

9) консультативно-дорадча – передбачає розгляд альтернативності й багатоваріантності заходів, які розробляють конкретні користувачі з метою цільового розв'язання проблем;

10) дослідницька – ґрунтована на цільовому дослідженні різних сфер функціонування підприємства, що передбачає дотримання таких вимог: визначення суб'єктів дослідження, процедури та основних параметрів оптимальності [10].

Враховуючи, що об'єктом дослідження являються процеси діагностики капіталу, доцільно акцентувати увагу на фінансовій діагностиці, місією якої є дослідження формування та використання фінансових ресурсів.

Фінансова діагностика є обов'язковою складовою менеджменту будь-якого підприємства, оскільки вона визначає допустимі параметри роботи підприємства і незадовільні параметри, які вимагають оперативного втручання. Даний вид діагностики передбачає систематичну й всебічну оцінку діяльності суб'єкта господарювання з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це дозволяє надати критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці, так і в динаміці, створює передумови для визначення проблем у фінансовій діяльності та способів ефективного використання фінансових ресурсів [1].

Доцільно наголосити, що фінансова діагностика суттєво відрізняється від фінансового аналізу. Фінансовий аналіз виконує допоміжну функцію, яка виявляється в двох аспектах. По-перше, він є лише проміжним етапом у процесі прийняття рішень. Будь-які аналітичні та діагностичні процедури супроводжуються витратами, тому даний вид аналізу проводиться, виходячи з певної цільової мети (наприклад, допомога в обґрунтуванні прийняття управлінських рішень стратегічного та тактичного характеру). В основі фінансового аналізу лежить аналіз та управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання. На відміну від фінансового аналізу, фінансова діагностика значно розширює коло проблем для вивчення та дозволяє вирішувати більш складні проблеми стратегічного характеру [4].

Фінансова діагностика є методом пізнання фінансового механізму підприємства, процесів формування та використання фінансових ресурсів

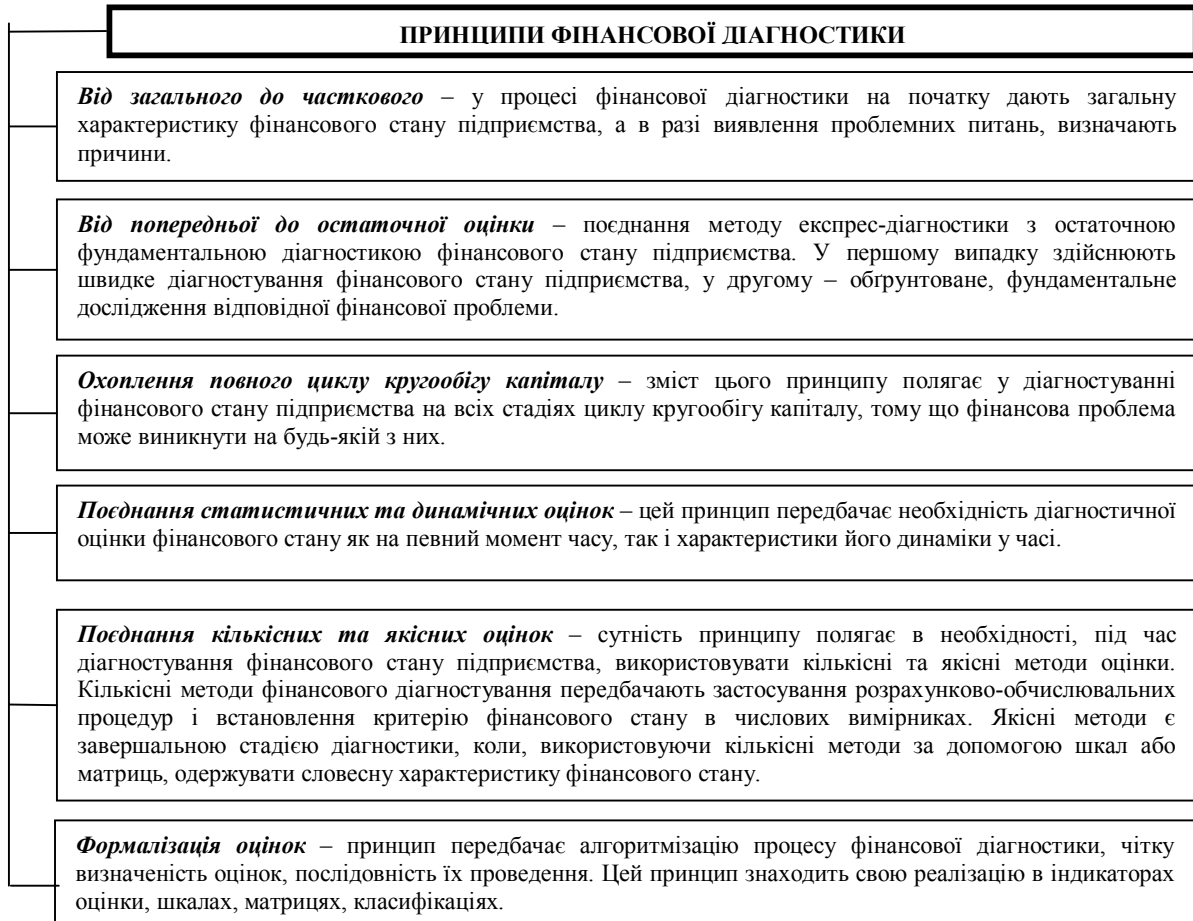
для його операційної та інвестиційної діяльності. Її результат – оцінка фінансового стану підприємства, стану його майна, швидкості обертання всього капіталу та його окремих частин, доходності використання коштів [6].

Г.М. Сидоренко-Мельник вважає, що перспективні управлінські рішення повинні витікати з фінансової діагностики, оскільки завдяки їй формується чітке уявлення про фінансовий стан підприємства та основа для

наукового обґрунтування та прогнозування наслідків управлінських дій. Фінансове прогнозування, як ідентифікація майбутнього стану системи чи об'єкту (процесу), ґрунтується на результатах фінансової діагностики.

Відповідно, процес фінансової діагностики – це не одноразова подія, а постійна систематична діяльність [14].

На рис. 1. представлено принципи, на яких повинна базуватися фінансова діагностика.

Джерело: складено автором за матеріалами [6]

Рис. 1. Принципи фінансової діагностики

В.П. Савчук пріоритетними положеннями фінансової діагностики вважає:

1) зміст діагностики складають аналіз результатів діяльності підприємства та аналіз основних бізнес-процесів підприємства;

2) фінансові показники повинні аналізуватися в комплексі з іншими «нефінансовими» показниками;

3) для цілей діагностики слід використовувати тільки ті показники, які є інформаційною основою для прийняття управлінських рішень;

4) фінансові показники повинні обов'язково порівнюватися, в протилежному випадку вони є не доцільними для прийняття управлінських рішень, якщо менеджер не порівнює їх з якимись іншими даними, що мають відношення до об'єкта діагностики;

5) фінансова діагностика повинна проводитися відповідно до конкретних часових регламентів, наприклад, раз на рік проводиться комплексна діагностика, а раз на місяць здійснюється моніторинг вибіркового фінансових показників;

6) діагностика повинна закінчуватися лаконічним поданням основних висновків, наприклад, у форматі SWOT-аналізу [13].

Фінансова діагностика створює фундаментальне підґрунтя для:

– кількісної та якісної оцінки процесу руху капіталу на підприємстві, як на певний момент часу (статика), так і за певний проміжок часу (динаміка);

– встановлення стохастично причинно-наслідкових зв'язків в процесі руху капіталу на підприємстві;

- виявлення чинників, в тому числі тих, які дестабілізуюче впливають на рух капіталу на підприємстві;
- обрання оптимальних управлінських рішень щодо усунення чинників, що дестабілізуюче впливають на рух капіталу, і стимулювати чинники, які покращують даний процес;
- забезпечення прогнозування змін у напрямку руху капіталу на підприємстві за рахунок прийняття оптимальних управлінських рішень щодо усунення чинників, що дестабілізуюче впливають на даний процес, і стимулювання чинників, які поліпшують його [6];
- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- об'єктивної оцінки платоспроможності підприємства;
- аналізу ділової активності підприємства;
- визначення ефективності використання капіталу та ін. [1].

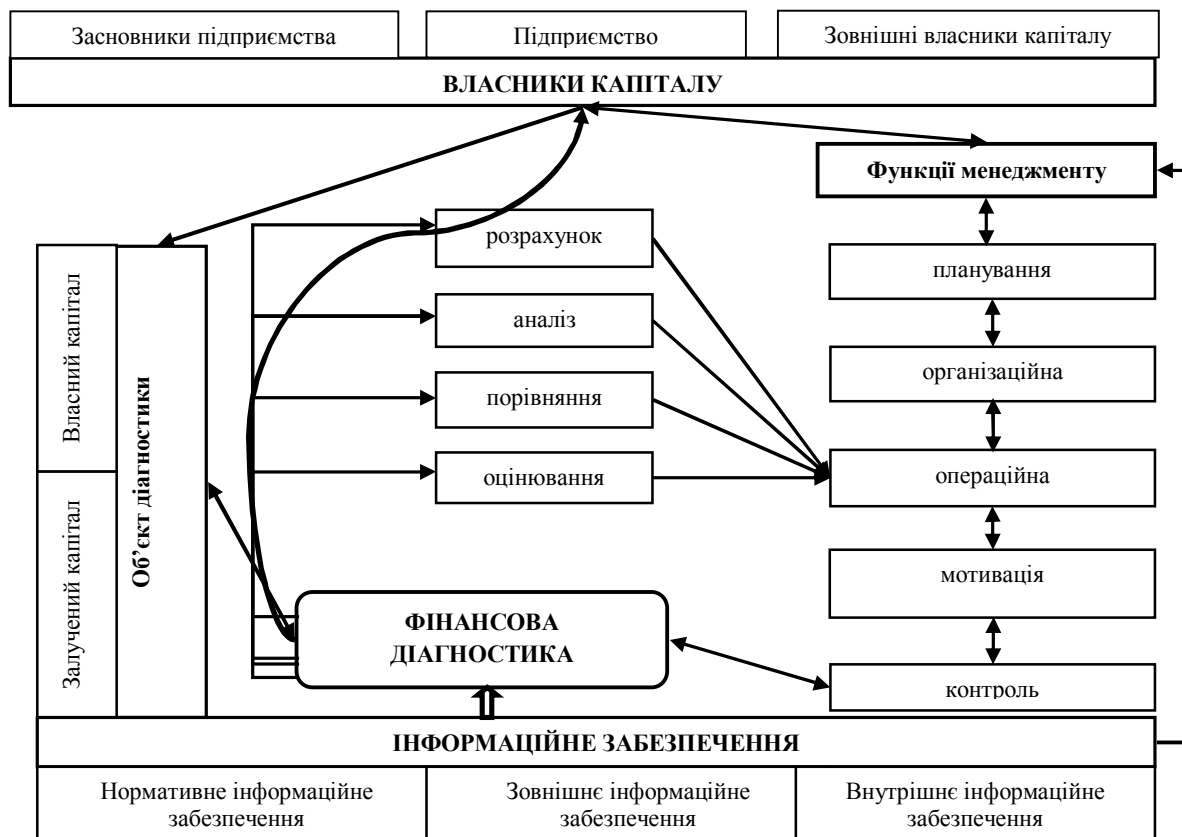
Фінансова діагностика підприємства (в тому числі капіталу) передбачає проведення:

- експрес діагностики – етап діагностичного циклу, що забезпечує за «слабкими сигналами» (симптомами) виявлення порушень пропорцій у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві;

- фундаментальна діагностика – етап діагностичного циклу, що дозволяє встановити причини порушень у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві [4].

Колектив авторів Т.А. Городня, І.П. Мойсеєнко акцентують увагу, що основними правилами прийняття ефективних управлінських рішень є:

- важливими є невелика частина рішень, тобто приймати до реалізації слід тільки ті рішення, які мають 50% ймовірність досягнення успіху;
- важливі рішення це ті, які необхідно швидко приймати через високу динаміку змін середовища;
- слід подвоювати вкладення зусиль та коштів лише у результативні напрямки діяльності [2].

Джерело: розроблено автором

Рис. 2. Місце діагностики капіталу в менеджменті суб'єктів агробізнесу

Наступним етапом дослідження являється дослідження взаємозв'язку діагностики капіталу з менеджментом.

Діагностику капіталу суб'єктів агробізнесу необхідно розглядати з позиції системного підходу, згідно якого всі етапи діагностичного процесу взаємодіють з функціями менеджменту.

На рис. 2. представлено місце діагностики капіталу в менеджменті суб'єктів агробізнесу.

Відповідно, ключовими етапами діагностики капіталу є визначення та розрахунок відповідних фінансових індикаторів, їх аналіз, порівняння та оцінювання. Всі функції менеджменту (планування, організаційна, операційна, мотивація та контроль) системно взаємодіють в процесі діагностики.

Так, на етапі планування потрібно чітко змодельовати стратегію діагностики з

виокремленням необхідного інструментарію діагностики.

Організаційна функція передбачає створення фундаментальної інформаційної платформи.

Операційна функція забезпечує безпосередній процес проведення діагностики капіталу, розрахунок, аналіз, порівняння та оцінювання відповідних фінансових індикаторів.

Мотиваційна функція являється взаємодоповнюючою компонентою інших функцій менеджменту.

Функція контролю передбачає співставлення отриманих результатів з відповідними нормативними показниками, визначенням

можливих відхилень та оцінюванням результатів фінансової діагностики капіталу.

Висновки

В умовах трансформації економічних систем, динамічних змін зовнішнього середовища, впливу негативних ринкових чинників на діяльність суб'єкта господарювання домінуючу позицію в системі менеджменту необхідно надавати фінансовій діагностиці. Відповідно, стратегічні управлінські рішення суб'єктів господарювання повинні базуватися на результатах фінансової діагностики, що, в свою чергу, сприятиме покращенню фінансового стану суб'єктів господарювання.

Abstract

The transformation processes of the economic system created soil for the scientific comprehension of change necessity going near the analysis results of activity enterprise and estimation of resource potential. Actuality is acquired by the theoretical ground of new approach of the systems to research of key financial indicators and establishment of their intercommunication both with internal financial and unfinancial determinants and external. These factors stipulate the necessity of the use of diagnostics as a dominant tool of management for the complex study of financially-economic activity with the aim of forming informative array of problematic directions their decision, ground of priority administrative decisions for prognostication of future prospects.

An author is distinguish factors that create soil for the scientific comprehension of necessity of change of going near the analysis results activity of enterprise and estimation of resource potential. Researched approaches to the interpretation of the category «diagnosis». Deals with the approaches of domestic and foreign scientists to the interpretation of the essence economic categories «diagnosis», analyzes the factors that influence the different interpretation of the study definition. Principles and functions of diagnostics are considered. A comparative analysis of financial diagnostics, financial analysis. Researched place diagnostics system management. The necessity of compulsory diagnosis in order to take effective management decisions. The place capital in diagnostic management of agribusiness.

JEL Classification: C39.

Список літератури:

1. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал – Київ, Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
2. Городня Т.А. Економічна діагностика: навч. посіб. / Т.А. Городня., І.П. Мойсеєнко – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 282 с.
3. Діагностика підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://chcompany.com.ua/ua/diagnostika-pidприємств>.
4. Загорна Т.О. Економічна діагностика. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 400 с.
5. Кован С.Е. Мониторинг финансового состояния и платежеспособности как важнейший инструмент диагностики деятельности предприятий ЖКХ [Електронний ресурс] / С.Е. Кован // Режим доступу: http://info.e-c-m.ru/magazine/62/eaу_62_37.htm.
6. Косянчук Т.Ф. Економічна діагностика: навч. посіб / Т.Ф. Косянчук, В.В. Лук'янова, Н.І. Майорова, В.В. Швид – Львів: Новий світ – 2000, 2009. – 452 с.
7. Кривов'язок І.В. Економічна діагностика: навч. посіб. / І.В. Кривов'язок. – К.: Центр учбової літератури. – 2013. – 456 с.
8. Кудріна О.Ю. Експертна діагностика стану менеджменту підприємства / О.Ю. Кудріна // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – № 2(38). – С. 46-49.
9. Кузьмін О.Є. Діагностика в системі процесно-структурованого менеджменту / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, Л.В. Іванець // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2011. – № 714. – С. 9-14.

10. Кузьмін О.Є. Економічна діагностика: навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К.: Знання, 2012. – 318 с.
11. Мельник О.Г. Етимологія та типологія систем діагностики діяльності підприємств / О.Г. Мельник // Регіональна економіка. – 2010. – № 1. – С. 78-85.
12. Мишин В.М. Исследование систем управления: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ_ДАНА, 2003. – 527 с.
13. Савчук В.П. Финансовая диагностика предприятия и поддержка управленческих решений [Электронный ресурс] / В.П. Савчук // Режим доступа: http://www.cfin.ru/finanalysis/reports/finan_management.shtml.
14. Сидоренко-Мельник Г.М. Роль фінансової діагностики в діяльності підприємства / Г.М. Сидоренко-Мельник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 4(1). – С. 15-19.
15. Сич Є.М. Діагностика ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Є.М. Сич, Т.В. Хотько // Режим доступа: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/2531>.
16. Трененков Е.М. Диагностика в антикризисном управлении [Электронный ресурс] / Е.М. Трененков, С.А. Дведенидова // Менеджмент в России и за рубежом. 2002. – № 1. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/press/management/2002-1/01.shtml>.
17. Терещенко Н.Н. Методологические подходы к экономической диагностике развития потребительского рынка [Электронный ресурс] / Н.Н. Терещенко // Проблемы современной экономики. – 2008. – № 3(27). – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2206>.

References:

1. Hetman, O.O. and Shapoval, V.M. (2007). Ekonomichna diahnostryka [Economic diagnostics]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 307.
2. Horodnia, T.A. and Moiseienko, I.P. (2008). Ekonomichna diahnostryka [Economic diagnostics]. Lviv: «Mahnoliia 2006», 282.
3. Diahnostryka pidpriemstv [Diagnosis enterprises]. Retrieved from <http://chcompany.com.ua/ua/diagnostika-pidpriemstv>.
4. Zahorna, T.O. (2007). Ekonomichna diahnostryka [Economic diagnostics]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 400.
5. Kovan, S.E. Monitoring finansovogo sostoyaniya i platezhеспособности как vazhneyshiy instrument diagnostiki deyatel'nosti predpriyatiy ZhKKh [Monitoring the financial condition and solvency as an important diagnostic tool utilities' activities]. Retrieved from http://info.e-c-m.ru/magazine/62/eau_62_37.htm- Nazva z ekranu.
6. Kosyanchuk, T.F., Lukyanova, V.V., Mayorova, N.I., & Shvyd, V.V. (2009). Ekonomichna diahnostryka [Economic diagnostics]. Lviv: Novyi svit–2000, 452.
7. Kryvoviazok, I.V. (2013). Ekonomichna diahnostryka [Economic diagnostics]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 456.
8. Kudrina, O.Yu. (2011). Ekspertna diahnostryka stanu menedzhmentu pidpriyemstva [Expert diagnostics of enterprise management]. Upravlinnya proektamy ta rozvytok vyrobnytstva. – Project management and development of production. Luhansk: vyd-vo SNU im. V.Dalia, 2(38), 46-49.
9. Kuzmin, O.Ye., Melnyk, O.H. and Ivanets, L.V. (2011). Diahnostryka v systemi protsesno-strukturovanoho menedzhmentu [Diagnosis system structured process-management]. Visnyk natsionalnoho un-tu «Lviv. Politekhnik», 714, 9-14.
10. Kuzmin, O.Ye. and Melnyk, O.H. Ekonomichna diahnostryka [Economic diagnostics]. Kyiv: Znannia.
11. Melnyk, O.H. (2010). Etymolohiya ta typolohiya system diahnostryky diyal'nosti pidpriyemstv [Etymology and diagnostic systems typology of enterprises]. Rehionalna ekonomika. – Regional economy, 1, 78-85.
12. Myshyn, V.M. (2003). Issledovanye system upravleniya [Study of system Control]. Moscow: YuNITI_DANA, 527.
13. Savchuk, V.P. Finansovaya diagnostika predpriyatiya i podderzhka upravlencheskikh resheniy [Financial support enterprise diagnosis and management decisions]. Retrieved from http://www.cfin.ru/finanalysis/reports/finan_management.shtml.
14. Sydorenko-Melnyk, H.M. (2013). Rol finansovoyi diahnostryky v diyalnosti pidpriyemstva [The role of financial diagnostics in the enterprise]. Khmelnytsk: Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu, 4(1), 15-19.
15. Sych, Ye.M. and Khotko, T.V. Diahnostryka efektyvnosti diyalnosti pidpriyemstva [Diagnosis effectiveness of the company]. Retrieved from <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/2531>.

16. Trenenkov, E.M. and Dvedenydova, S.A. (2002). Diagnostika v antikrizisnom upravlenii [Diagnostics in crisis management]. Menedzhment v Rossii i za rubezhom – Management in Russia and abroad. Retrieved from <http://www.cfin.ru/press/management/2002-1/01.shtml>.
17. Tereshchenko, N.N. Metodologicheskiye podkhody k ekonomicheskoy diagnostike razvitiya potrebitelskogo rynka [Methodological approaches to economic diagnostics of development of the consumer market]. Retrieved from <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2206>.

Надано до редакційної колегії 25.01.2016

Назаренко Інна Миколаївна / Inna M. Nazarenko
innan778@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Діагностика в системі менеджменту суб'єктів агробізнесу [Електронний ресурс] / І. М. Назаренко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 1 (23). – С. 114-122. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n1.html>